

שולחן ערוך • אורח חיים

Études approfondies — הלכות שבת

'סימן רמ"ו • סעיף א

דיני השאלה והשכרה לגוי בשבת

עיון, פלפול, שיטות הראשונים והאחרונים

◆ ללומדים ותלמידי חכמים ◆

Pilpoul approfondi

Sugyot, mekorot, chakiroth, machlokot rishonim ve-acharonim,
nafka minot halakhta ve-iyun be-shitot

Sujet :

Choul'han Aroukh Orah Haim — Siman 246 Seif 1
avec Hagahat HaRama · Beurei Shulhan Aroukh · Taz · Magen Avraham

Base talmudique : מסכת שבת דפים י"ז-י"ט, י"ח, י"ט

Rédaction et iyun :

הרב יוסף חיים סממה · YH Community Manager

תוכן העניינים

---

1. הגמרא — מקור הסוגיא : שבת י"ז:—י"ט.
2. שיטות הראשונים : רמב"ם, רי"ף, תוספות, רבינו יונה, רא"ש, ר"ן, ב"ח, רוקח
3. ? חקירת היסוד : מהו גדר האיסור — שביתת כלים או מראית עין?
4. ? פלפול בדעת הרמב"ם : האם יש איסור שכר שבת בשכירות כלים?
5. דעת רבינו יונה : גדר "נראה כשלוחו" והקושיא מעורות לעבדן
6. דעת התוספות : שכר שבת כטעם האיסור
7. תמיהה בלשון הטור וביאור ב"ח, נחלת צבי, פרי מגדים
8. דיוק רבי עקיבא איגר : כלי אומנות מדאורייתא בלבד
9. פלוגתת פרי מגדים ומגן אברהם בגדר הכלי
10. הבלעה ושכר שבת — יסודות, דיני ונפקא מינה
11. חידוש הרמ"א בהשאלה תמורת השאלה
12. נפקא מינה להלכה למעשה
13. יסודות חקירתיים וסיכום

המקור בגמרא — פתיחה לסוגיא 1.

הסוגיא מופיעה במסכת שבת, דף י"ז ע"ב עד דף י"ט ע"א, במשנה "ולא ימכור אדם חפציו לגוי, ולא ישאלנו, ולא ילונו, ולא ימשכנו, אלא אם כן יגיע לביתו מבעוד יום". ובגמרא (י"ח ע"א) בברייתא:

לא ישכיר אדם כליו לגוי בערב שבת, וברביעי וחמישי מותר.
— שבת י"ט ע"א

⚡ פלפול

Contexte de la Sugya : la Mishna traite de plusieurs opérations (vente, prêt, gage, location) vis-à-vis d'un non-juif à l'approche de Shabbat. La Gemara dégage la *structure* des interdits et leurs fondements. Le débat central porte sur la question : ces restrictions découlent-elles d'un **שביתת כלים** général, ou de considérations distinctes (apparence, rémunération) ?

המחלוקת התנאים המקורית

במשנה (שבת פ"א מ"ה-ט') מבואר שבית שמאי אוסרים בכמה אופנים שבהם המלאכה נעשית ע"י הגוי או הכלי ממשיך לעבוד בשבת, ובית הלל מתירים. נחלקו הראשונים בהבנת יסוד המחלוקת:

שיטה	הבנת בית שמאי	הבנת בית הלל
רמב"ם (הלכות)	אדם מצווה על שביתת כליו	אין מצווה כלל על שביתת כלים

שבת וי' ט"ז	מדאורייתא	— לא דאורייתא ולא דרבנן
תוספות (י"ח). ד"ה וב"ה)	שביתת כלים דאורייתא	אין שביתת כלים, אבל יש גזירות דרבנן צדדיות (כגון מראית עין)
רבינו יונה (הובא ברא"ש פ"א סי' לו)	שביתת כלים, והאיסור בברייתא הוא מאותו הטעם	אין שביתת כלים, אבל הברייתא "היא גזירה מצד" נראה כשלוחו
רוקח (סי' מ"א)	אף לבית הלל יש דין שביתת כלים בכלים שעושים בהם מלאכה לצורך עצמו	—

2. חקירת היסוד

חקירה

השאלה היסודית: האם הברייתא של "לא ישכיר כליו לגוי בערב שבת" היא מצד איסור שביתת כלים (ואתיא כב"ש), או מטעם אחר (ואתיא אפילו כב"ה)?

זו היא נקודת המוצא של כל הפלוגתא בראשונים ובשולחן ערוך, והיא הבסיס לשתי הדעות שהובאו בסעיף א'.

יסוד

: יסוד החקירה — שני צדדים

צד א' (רמב"ם/רי"ף) : הברייתא ← ב"ש ← דין שביתת כלים ← הלכה כב"ה ←
אין איסור כלל ← מותר להשכיר אף בערב שבת

צד ב' (רבינו יונה/תוספות/רא"ש) : הברייתא ← אף לב"ה ← גזירה צדדית (מראית עין / שכר שבת) ← יש איסור גם לב"ה ← אסור להשכיר בערב שבת

שיטת הרמב"ם והרי"ף — ניתוח מדוקדק. 3.

שיטה א' — הרמב"ם (פ"ו הלכה ט"ז)

כתב הרמב"ם: "מותר להשאיל ולהשכיר כלים לגוי, ואף על פי שהוא עושה בהן מלאכה בשבת, מפני שאין אנו מצווין על שביתת הכלים".

⚡ פלפול

: דיוק בלשון הרמב"ם

- "הרמב"ם השמיט לגמרי את הברייתא של "לא ישכיר... בערב שבת"
- משמע שפסק כב"ה לחלוטין, ואין איסור כלל להשכיר אף בערב שבת
- כן פסק הרי"ף (שבת פ"א), וכמו שכתב הר"ן (ד"ה גמרא)

? קושיא

אם לרמב"ם מותר להשכיר בערב שבת, איך מותר לו לקחת שכר על יום השבת — הלא יש איסור של **שכר שבת**?

✓ תירוץ

כתב הבאר היטב בשם הביאור שו"ע: "ונראה לי, דגם הוא — הרמב"ם — סבירא ליה דאין היתר להשכיר אלא רק בהבלעה, אבל לא להשכיר על שבת לחוד, דזה הוה ודאי "איסור משום שכר שבת".

כלומר: אף שהרמב"ם מתיר להשכיר בערב שבת, זה דווקא באופן של **הבלעה** (כגון

לחודש או לשבוע), אבל לא ליטול שכר מיוחד עבור יום השבת לבדו — שזה לא תלוי כלל בשאלת שביתת כלים, אלא באיסור עצמאי של שכר שבת.

נפקא מינה

לפי הרמב"ם — אפילו כלי של מלאכה ממש (כגון מחרישה) מותר להשכיר לגוי בערב שבת, ובלבד שיהיה בהבלעה. זה חידוש גדול לעומת דעת רבינו יונה.

הראיה של הרי"ף והרמב"ם שפסקו כב"ה

כתב הר"ן (שבת, ד"ה גמרא נסיק) שהרי"ף והרמב"ם סוברים שהברייתא היא דחוייה שכן היא כב"ש בלבד, והלכה כב"ה. ולכן השמיטו את דינה לגמרי ולא הזכירו בהלכותיהם.

ובב"ח (סי' רמ"ו) כתב שלרמב"ם הטעם שהשמיט הוא משום "שכיון שהלכה כבית הלל הסוברים שאין דין שביתת כלים, לא ראה לכותבו". כלומר, כל דינה של הברייתא מבוסס על יסוד שנדחה מההלכה.

4. "שיטת רבינו יונה — נראה כשלוחו

שיטה ב' — רבינו יונה (הובא ברא"ש פ"א סי' לו)

כתב רבינו יונה: "דהך ברייתא לא אסרה משום שביתת כלים, אלא משום דנראה כשלוחו של ישראל". ולפי זה האיסור הוא אף לבית הלל, ואינו תלוי

פלפול

יסוד שיטתו : רבינו יונה חידש שהברייתא אינה עוסקת כלל בדין שביתת כלים, אלא היא גזירה דרבנן עצמאית מצד מראית עין. הבעיה היא שכשהישראל משכיר כלי לגוי בערב שבת, רואים את הכלי עובד בשבת ביד הגוי — ונראה כאילו הגוי שלוחו של הישראל.

קושיא ?

: הקושיא המפורסמת על רבינו יונה (מהרא"ש עצמו)
בית הלל (שבת י"ז:) מתירים לתת עורות לעבדן גוי עם חשיכה, אף שהגוי יעבדם בשבת. מדוע שם לא חששו ל"נראה כשלוחו"? הלא לכאורה שם יש יותר בעיה — הישראל ! מסר לגוי מלאכה ממש לעשותה

תירוץ ✓

: תירוץ רבינו יונה : יש הבדל יסודי בין קבלנות לשכירות

- **בעיבוד עורות :** הגוי מקבל שכר בקבלנות — סכום קצוב על עשיית המלאכה, ללא קשר ליום שבו עבד. גוי אדעתא דנפשיה קעביד — הגוי פועל לדעת עצמו, והישראל לא מרוויח מכך שהגוי עובד בשבת דווקא
- **בשכירות כלי :** הגוי משלם לפי ימים, והישראל מרוויח ישירות מכך שהגוי משתמש בכלי בשבת (אם לא יעבוד בשבת, יפחית יום אחד משכר השכירות). ולכן שם נראה שהגוי עושה מלאכה בשליחות הישראל

יסוד

: היסוד של רבינו יונה

החשש של "נראה כשלוחו" תלוי ברווח לישראל.

כאשר יש רווח ישיר לישראל ממלאכת הגוי בשבת — יש חשש מראית עין

כאשר אין רווח ישיר (קבלנות, השאלה בחנם) — אין חשש

נפקא מינות מיסוד רבינו יונה

נפקא מינה

1. **השאלה מותרת אף בערב שבת** — כי אין רווח לישראל
2. **שכירות בערב שבת אסורה** רק בכלי שעושים בו מלאכה
3. **שכירות בכלים שאין עושים בהם מלאכה** (חלוק, טלית) — מותרת אף בערב שבת (שהרי ליכא בעיא של נראה כשלוחו במלאכה)
4. **קבלנות** (תשלום על עשיית המלאכה כולה) — מותרת תמיד (בכפוף לדיני אמירה לעכו"ם)
5. **ברביעי וחמישי** — מותר אף בכלי מלאכה, "דלא מיתחזי כולי האי כשלוחו" (רחוק מיום השבת)

שיטת התוספות — שכר שבת כטעם האיסור

שיטה ג' — תוספות (י"ט. ד"ה לא ישכיר)

פלפול

: התוספות חלקו על רבינו יונה וחידשו טעם אחר לאיסור הבריייתא

האיסור להשכיר בערב שבת הוא משום שכר שבת — שאם ישכיר לגוי בערב שבת וישתלם לפי ימים, ייראה הדבר כמקבל שכר על יום השבת עצמו, וזה אסור מדרבנן

(ואף מדאורייתא לחלק מהשיטות).

נפקא מינה

: נפקא מינה גדולה בין רבינו יונה לתוספות

נקודה	רבינו יונה (נראה כשלוחו)	תוספות (שכר שבת)
גדר האיסור	מראית עין	איסור עצמאי של שכר שבת
חלוק וטלית	מותר (אין בעיא)	אסור (גם בהם יש שכר שבת)
כלי מלאכה	אסור	אסור
תלוי בבעלים ידועים ?	כן (פרסום שהכלי של ישראל)	לא

ובביאור הלכה (ד"ה וכן עיקר) כתב שהרמ"א פסק כתוספות שדין זה הוא אף לב"ה, אלא שלא החמיר כתוספות לאסור אף בכלים שאין עושים בהם מלאכה, משום שגם רש"י וראשונים אחרים סוברים שרק בכלי מלאכה יש לאסור.

6. תמיהה בלשון הטור — ביאור האחרונים

קושיא ?

תמיהה חזקה :

בתחילת דבריו הטור (סי' רמ"ו) הביא את דעת רבינו יונה שטעם האיסור הוא נראה כשלוחו. אולם בהמשך דבריו כתב הטור: "ודוקא להשכיר, אסור משום שכר שבת, אבל להשאיל מותר שאינו נוטל שכר".

והקשה הב"ח: איך הטור פתח בדעת רבינו יונה (מראית עין) וסיים בטעם התוספות (שכר שבת) ?

✓ תירוץ

תירוץ הב"ח (סי' רמ"ו): הטור באמת פוסק כרבינו יונה, וכל כוונתו במילה "שכר שבת" היא לא האיסור הטכני של שכר שבת, אלא — כיון שיש רווח לישראל (= שכר) ממלאכת הגוי בשבת, דזה הוא הגורם למראית עין ששלוחו הוא

⚡ פלפול

הסבר נוסף לחידוש הב"ח :

לפי הב"ח, הטור משתמש ב"שכר שבת" כמטפורה : ה"שכר" (=הרווח) הוא מה שגורם להיראות כשלוחו. זהו "שכר שבת" בלשון הטור, לא "שכר שבת" במשמעותו הרגילה של האיסור.

תירוצים אחרים:

- נחלת צבי (סוף ס"ק א) : הטור מביא שני טעמים — הן מראית עין הן שכר שבת — ושניהם רלוונטיים
- פרי מגדים (משב"ז אות א-ב) : ביאר באופן שלישי שהטור פסק חלק כרבינו יונה וחלק כתוספות

7. דיוק רבי עקיבא איגר — כלי אומנות מדאורייתא

דיוק בלשון השלחן ערוך

השלחן ערוך הזכיר דווקא "מחרישה" בדוגמה לכלי שאסור להשכירו. כתב רבי עקיבא איגר (על הטו"ע) שיש לדייק מכאן דיוק חשוב :

"שכוונתנו לדייק שדווקא בכלי אומנות שעושים בו מלאכה מדאורייתא אסרו חכמים, אולם בכלי שעושים בו רק מלאכה דרבנן אין לאסור, משום שהוא גזירה 'שבות דשבות'".

פלפול

: יסוד הדיוק

הגזירה של "נראה כשלוחו" היא עצמה גזירה דרבנן. אם נחמיר גם על כלי שעושים בו רק מלאכה דרבנן, נמצא שגוזרים **שבות דשבות** — גזירה על גזירה. וזה אין לנו כח לגזור.

כן הסכים הביאור הלכה (ד"ה כגון מחרישה).

קושיא ?

אבל חולק עליו המנורה הטהורה (קני המנורה ס"ק ד) — הוא צידד לאסור אף בכלי שמלאכתו מדרבנן.

נפקא מינה

: נפקא מינה למעשה — לפי רבי עקיבא איגר

- אסור בערב שבת (מלאכת תופר מדאורייתא) — אסור בערב שבת

- להשכיר כלי שמשמשים בו רק למלאכה דרבנן (כגון כלים מסוימים של "שבות") — מותר
- למנורה הטהורה — אסור בכל אופן

8. פלוגתת פרי מגדים ומגן אברהם בגדר הכלי

שיטת הפרי מגדים (מש"ז ס"ק א)

כתב הפרי מגדים שלא דווקא בכלים שעושים מלאכה ממש כריחיים ומחרישה אסור, אלא אף בגזית (אבני בניין) וכדומה שאין הכלי פועל פעולת מלאכה — יש לאסור, שהרי אף בכלים אלו אם יעבוד בהם הגוי, נראה כשלוחו.

ובמנחת פתים כתב שהוא הדין לקדירה שמבשלים בה — אף שהיא כלי פסיבי, אם משכיר לגוי בערב שבת, אסור.

פלפול

: ההגיון הפנימי

הפרי מגדים סובר שהסיבה היא פשוטה — כל כלי שהגוי יעבוד בו בשבת, נראה כשלוחו של הישראל. לא חשוב אם הכלי עצמו פועל את המלאכה, או שהוא רק חומר בידי הגוי. העיקר הוא שהגוי עובד עם הכלי.

קושיא ?

אבל המגן אברהם (ס"ק ג) סובר שדווקא בכלי אומנות יש איסור — שרק בו יש חשש "נראה כשלוחו". בכלי פשוטים (כגון חלוק, טלית, או גזית בבנייה), אין החשש הזה.

דין "הבלעה" — יסודות מקיפים 9.

הגדרת ההבלעה

יסוד

הבלעה = שיטה הלכתית שבה השכר של יום השבת "מובלע" בתוך שכר ימים אחרים, כך שאי אפשר לזהות כמה בדיוק שולם עבור יום השבת.

היסוד : האיסור של שכר שבת הוא **ניכר** — שהשכר ניכר כשל יום השבת. כשהוא מובלע, אין זה ניכר.

דינים פרטיים בהבלעה

פלפול

- שבוע שלם** : השכיר לחודש או לשבוע — מותר. השכר של השבת מובלע בין כל הימים.
- יום שישי ויום ראשון בלבד** : אם השכיר רק ל"שישי-שבת-ראשון" ושילם סכום כולל — עדיין נחשב הבלעה, כי השכר של השבת מובלע בשני ימי חול.
- שבת לבדה** : אסור — שזה ודאי שכר שבת.
- פירוט מחיר לכל יום** : אם השוכר פירט "20 ש" לכל יום" אפילו בחוזה של שבוע שלם — אסור, כי נעשה ניכר שיש שכר ליום השבת עצמו.

ההבלעה מועילה גם לכלי שאין עושים בו מלאכה

שיטת הט"ז

הט"ז כתב שדווקא לפי היש אומרים (רבינו יונה) שהאיסור הוא משום "נראה כשלוחו" — אין האיסור תלוי בכלי דווקא, אלא בעיקר בהבלעה. לכן אף בכלי שאין עושים בו מלאכה, ליטול שכר שבת לבדו אסור.

שיטת המגן אברהם (ס"ק ד)

ובתנאי שלא יטול שכר שבת אלא בהבלעה, אבל ליטול שכר שבת לחוד — היינו לקצוב את מחיר השכירות עבור כל יום ויום סך מסוים, בזה אפילו בכלי שאין עושים בו מלאכה אסור, ואפילו במשכיר לגוי חדר לדור בו אסור באופן זה, כמו שכתב סימן שי"ז סעיף ד'.

יסוד

יסוד מוסכם : איסור שכר שבת הוא רחב מאוד ואינו תלוי בסוג הכלי. חל על כל תשלום שנעשה ניכר כשכר יום השבת — בין בכלי, בין בדירה, בין בעבודה.

שונה הוא מאיסור "נראה כשלוחו" של רבינו יונה, שחל רק על כלי מלאכה.

10. חידוש הרמ"א — השאלה תמורת השאלה

הגהת הרמ"א: "וכן עיקר כסברא האחרונה. ומותר להשאיל לו בערב שבת אע"ג שמתנה שהגוי יחזור וישאיל לו, ולא אמרינן דכי האי גוונא דהוי שכירות".

מקור החידוש — ההגהות מיימוניות

ההגהות מיימוניות (פ"ו אות ק') כתב להתיר לישראל להחליף עם הגוי — לתת מחבת של ישראל בשבת, תמורת מה שיתן לו הגוי להשתמש במחבת שלו בחול. והוכיח זאת מדברי התוספתא (פ"ק ה"ג), שהתבאר שם שמותר לישראל לומר לגוי שידלה מים מהבור שלו בשבת, תמורת מה שידלה הוא אחר כך בחול ויחזיר לגוי.

קושיא ?

: קושיית העולת שבת (ס"ק א)

: יש הבדל בין דליית מים למחבת

- **דליית מים** — היא פעולה המותרת לישראל בעצמו בשבת (באופנים מסוימים), ולכן אין כאן "ריוח" ממשי
- **מחבת** — אסור לישראל להשתמש בה בשבת (כלי של מלאכה), אז כיצד מוכיחים מדליית מים שמותר גם במחבת? הלא במחבת יש ריוח לישראל (הוא מקבל זכות להשתמש במחבת של הגוי בחול), ואם כן נמצא שהוא מקבל שכר על מה שהגוי ! משתמש בכלי שלו בשבת

✓ תירוץ

: תירוץ המגן אברהם (סי"ד)

למד המגן אברהם שקושיית העולת שבת היא משום שכר שבת. וכוונתו להקשות:
**שבמחבת יש לאסור משום שנטל שכר שבת — בשימוש בחול תמורת מה
שהשתמש הגוי בשבת בדבר האסור**

אבל דחה המגן אברהם: משום שהוכיח מקושייתה, שאסור אפילו תשלום על שכירות
חדר, וכשיטת התוספות (ד"ה לא ישכיר) שאף על חלוק יש איסור נטילת שכר שבת.
**שכיוון שמצינו בתוספתא שהתירו להתנות עם הגוי בגומא שיתן לו הישראל לדלות
מים בשבת תמורת מה שידלה הוא אחר כך בחול, יש להוכיח אף בדבר שיש במלאכתו
בשבת איסור (=מחבת) — אפילו כדומה יש להתיר**

⚡ פלפול

: היסוד העולה מהרמ"א

הרמ"א מחדש שחילוף טובה בטובה (פרט לפרט) אינו נחשב לשכירות. אף שיש
"תמורה" בין שני הצדדים — הצורה היא של שתי השאלות נפרדות, לא של שכירות
אחת.

נפקא מינה למעשה: יהודי יכול להשאיל לגוי את המכונית שלו בערב שבת, בתנאי
שהגוי ישאיל לו את המכונית שלו ביום רביעי הבא — מותר לפי הרמ"א

11. סיכום השיטות בטבלה מקיפה

דיין	להשכיר כלי מלאכה בערב שבת	להשכיר כלי שאינ בו מלאכה	הבלעה	השאלה בערב שבת
רמב"ם/רי"ף	מותר (בהבלעה)	מותר (בהבלעה)	נדרש לכל	מותר

			שכירות	
רבינו יונה/רא"ש	אסור 	מותר 	נדרש (עוד איסור)	מותר
תוספות	אסור 	אסור 	נדרש	מותר
רמ"א (פסק)	אסור 	מותר (רש"י, רוב ראשונים)	נדרש	מותר (אף תמורת השאלה)

12. נפקא מינה להלכה למעשה

נפקא מינה

מקרה 1 : יהודי משכיר מכונית לגוי

- ביום שלישי, "100 ש"ח ליום" למשך 7 ימים (כולל שבת) → אסור (שכר שבת ניכר)
- ביום שלישי, "700 ש"ח לשבוע" → מותר (הבלעה)
- ביום שישי בבוקר, "700 ש"ח לשבוע" → לשיטת הרמ"א אסור (נראה כשלוחו — מכונית = כלי מלאכה), לשיטת הרמב"ם מותר
- ביום שישי, "700 ש"ח לשבוע" לגוי שלא עובד אצלו → אולי מותר (אם אין הפרסום שהמכונית של ישראל)

נפקא מינה

מקרה 2 : יהודי משאיל חפצים לגוי

- מחרישה לשכן גוי ביום שישי בחנם → מותר (אין בעיא) ●
- מחרישה תמורת השאלת טרקטור בשבוע הבא → מותר לפי הרמ"א ●
- מחרישה תמורת תשלום כסף → נכנס לדין השכירות ●

נפקא מינה

מקרה 3 : השכרת דירה

- דירה לחודש — תשלום חודשי כולל → מותר (הבלעה מלאה) ●
- דירה לימים בודדים — 100 ש"ח ליום × 10 ימים → אסור (שכר שבת ניכר) ●
- דירה מפורסמת כשל יהודי בעיר → אסור אף בהבלעה (מפרשי"א: מראית עין מפורסם, קשור לסימן רמ"ג) ●

נפקא מינה

מקרה 4 : השכרת כלי במקצוע ציבורי

- יהודי בעל עסק להשכרת כלי עבודה מפרסם ברבים → אסור אף בהבלעה (סי' רמ"ג, בעלות מפורסמת) ●
- יהודי פרטי משכיר כלי לשכן גוי → מותר בהבלעה ●

13. יסודות חקירתיים וסיכום

שלוש רמות איסור

: מסוגייתנו עולות שלוש רמות איסור, בכל אחד יש נפקא מינות

א. שביתת כלים דאורייתא (ב"ש) — אסור לגמרי, בכל אופן — נדחה מההלכה

ב. נראה כשלוחו (רבינו יונה) — רק בשכירות כלי מלאכה, ורק בערב שבת

ג. שכר שבת (תוספות, הלכה) — בכל תשלום הניכר כשל יום השבת, בכל כלי, בכל זמן

המפתח לכל הסוגיא

יסוד

: הלכה למעשה (רמ"א + מג"א + מ"ב)

 השאלה — מותרת תמיד, אף בערב שבת, אף בכלי מלאכה, אף תמורת השאלה.

 שכירות בערב שבת בכלי מלאכה — אסורה (נראה כשלוחו)

 שכירות בערב שבת בכלי שאין בו מלאכה — מותרת בהבלעה (לפי הרמ"א).

 שכירות ברביעי וחמישי בהבלעה — מותרת בכל כלי

 כל תשלום ניכר כשל שבת — אסור לגמרי (שכר שבת)

 כלי המפורסם כשל ישראל — אסור אף בהבלעה (רמ"ג)

המחשבה הלמדנית המסכמת

פלפול

? מה מלמדת סוגייתנו על יסוד הלכות שבת

הסוגיא חושפת שלוש שאלות יסודיות בהלכות שבת :

1. מהו גדר "עשיית מלאכה" ? — האם זה רק מה שהאדם עושה בעצמו, או גם מה שכליו עושים ?
2. מהו גדר "איסור דרבנן למראית עין" ? — מה נחשב ל"נראה כשלוחו" ומה לא ?
3. מהו גדר "שכר שבת" ? — מה נחשב לתשלום על שבת ומה למובלע ?

כל שלוש השאלות שורשיהן במחלוקת תנאים, ופיתוחן דרך הראשונים (רמב"ם, רי"ף, תוספות, רבינו יונה, רא"ש) עד פסק השלחן ערוך והרמ"א.

פירוש הראשונים → הכרעת הפוסק → חידושי האחרונים → בירור הלכה למעשה → זווהי דוגמא קלאסית לדרך התפתחות ההלכה : ממחלוקת מקורית → הכרעה פסיקתית → פירוש הראשונים → הכרעת הפוסק → חידושי האחרונים → בירור הלכה למעשה

מקורות עיקריים לעיון נוסף

שבת פ"א מ"ה-ט' . שבת י"ז:-י"ט. — המשנה והגמרא

רמב"ם הל' שבת פ"ו ה"ז . רי"ף שבת פ"א — שיטה ראשונה

רא"ש שבת פ"א ס"ו לו . תוספות שבת י"ט. ד"ה לא ישכיר . רבינו יונה (הובא ברא"ש שם) — שיטה שניה

טור או"ח ס"ו רמ"ו . בית יוסף שם . ב"ח ס"ו רמ"ו — דעת הטור ומחלוקת האחרונים

שולחן ערוך או"ח ס"ו רמ"ו סעיף א' . רמ"א שם . הגהות מיימוניות פ"ו אות ק' — פסק ההלכה

ט"ז • מגן אברהם • עולת שבת • נחלת צבי • פרי מגדים • פרישה • לבושי שרד •
רבי עקיבא איגר • מנחת פתים • מנורה הטהורה — אחרונים

משנה ברורה סי' רמ"ו • ביאור הלכה שם • שער הציון שם • בירור הלכה — סיכום
ההלכה

~ ~ ~ ~ ~

YH Community Manager

*הרב יוסף חיים סממה — תלמיד חכם, מעביר שיעורים בהלכה וחסידות
פלפול ועיון בהלכות שבת • סימן רמ"ו סעיף א' • גרסה ללומדים ותלמידי חכמים*